

Van den Tillaart

‘VAN DEN TILLAART’, EEUWENOUDE EN SPRINGLEVEND

Nergens in de regio is de ruimtelijke dynamiek zo groot als in Veghel. Veghelaren zijn immers landmakers. Gedreven door een florerende economie creëerden ze het huidige landschap dat een mengelmoes is van authentiek Meierijs beekdallandschap, ruilverkaveling en verstedelijking. Waar het oude Veghel verdwenen is, zou je verwachten dat haar verhalen ook verloren raakten. Toch dragen mensen in de hele regio via hun familienaam (on)bewust die oude verhalen met zich mee. In deze serie passeren typische, in Veghel gewortelde familienamen de revue.

Door: Rolf Vonk

In de hoge middeleeuwen (1000-1250) was Veghel een dichtbebost gebied. Langzaam, maar gestaag ontgonnen de Veghelse boeren nieuw bouwland. Daarvoor werden delen van de bossen gekapt en platgebrand en van hun bosbegroeiing beroofd. Het resultaat waren talloze ‘laren’, waarmee het open weidelandschap tussen de bossen werd aangeduid en waarna de bewoners zich gingen noemen. Zo ontstonden de Veghelse achternamen Van Hezelaar, Van Beukelaar, Van Hulselaar en Van Bredelaar. Terwijl zij verdwenen, bleef één naam tot op de dag van vandaag hoorbaar: Van den Tillaar. De familienaam wordt tegenwoordig meestal als Van den Tillaart of Van den Tillart geschreven, kent inmiddels allerlei varianten, maar stond in 1368 als ‘Van den Tullaer’ te boek. Daarmee is het de oudste beschreven Veghelse familienaam. De betekenis van de naam zou te maken hebben met het woord ‘tili’, ‘ploegland’ of ‘nieuw verworven land’. In 1368 was de hoeve ‘t guet tot Tillaer’ eigendom van herenboer Leunis van Erp van Keeldonc en zijn vrouw Agnes van Rijsingen. Als eigenaren van de goederen Keeldonc in Erp en Rijsingen en Herenthem in Sint-Oedenrode hadden zij meerdere boerenbedrijven te beheren. De hoeve Tillaar werd in 1368 door Agnes van Rijsingen verpacht aan Aart Claes van Tillaer, waarvoor hij jaarlijks op lichtmis een geldsom en een hoeveelheid rogge, gerst, vlas moest leveren. Alle Van den Tillaarts die vervolgens in Veghel opduiken zijn tot deze Aert Claes van den Tillaart te herleiden. Door huwelijken en verhuizingen komt de naam inmiddels in de hele regio voor in talloze varianten. Een bekende Veghelse naamsdrager was Theodorus van den Tillaart (1909-1991), zoon van een kuiper aan het Havenplein. Als missionaris van Steyl vertrok hij naar Nederlands-Indië en werd in 1961 bisschop van Atambua op Timor in Indonesië. Theodorus was in 1971 medegrondlegger van de jumelage Veghel-Gogh. In 2010 kreeg hij de Mgr. Van den Tillaartstraat naar zich vernoemd. De middeleeuwse hoeve Tillaar bestaat overigens niet meer. Het goed raakte in de 15^e eeuw opgesplitst, maar veldnamen als Tillaartstraat, Tillaartakker en

Tillaartsegraaf bleven nog eeuwenlang overgeleverd, net zoals de familienaam. De hoeve Tillaar zou tegenwoordig in Veghels Buiten liggen, grofweg in de driehoek Havel-Heuvel-Blankenburg.

Deze huwelijksfoto van Jan van den Oever en Gerarda van Doorn werd in 1933 genomen op het erf van de boerderij aan de Tillaartstraat die in de 17^e eeuw “In den Tillaar” heette. De boerderij, Eeuwsels 5, werd in 2016 afgebroken voor Veghels Buiten. (Foto: Vehchele)

